

УДК 342.7

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.03.70>

БЮДЖЕТНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА

Тімашов В.О.,

*професор кафедри адміністративного, фінансового
та інформаційного права
Державного торговельно-економічного університету
ORCID: 0000-0001-8368-8856*

Миколюк Н.В.,

*здобувач ОС «бакалавр»
факультету міжнародної торгівлі та права
Державного торговельно-економічного університету*

Тімашов В.О., Миколюк Н.В. Бюджетні повноваження органів місцевого самоврядування у сфері інформаційного права.

Стаття присвячена аналізу українського законодавства у сфері здійснення органами місцевого самоврядування бюджетних повноважень, що безпосередньо стосуються інформаційного права. Розглянуто поняття, зміст даних повноважень, їх виконання в умовах воєнного стану.

У роботі проаналізовано критерії, за якими здійснюється визначення даного поняття, та визначається значимість бюджетних повноважень органів місцевого самоврядування у сфері інформатизації. А також недоліки, з якими стикаються дані органи під час реалізації вищезазначених повноважень

Досліджено правові засади на основі, яких відповідні органи здійснюють свої права та обов'язки в досліджуваній сфері. Досліджено вплив та зміни на процес реалізації даних бюджетних повноважень органів місцевого самоврядування, спричинених повномасштабним вторгненням РФ в Україну.

З'ясовані, які конкретні досліджувані бюджетні повноваження інформаційного права дані органи мають в тій чи іншій сфері суспільного життя.

Розглядаються обов'язки оприлюднення певного виду інформації органами місцевого самоврядування, включаючи інформацію про бюджет та їх виконання.

Обговорюються власні та делеговані повноваження органів місцевого самоврядування у сфері інформатизації, включаючи фінансування галузевих програм та проектів.

Вивчається питання ролі місцевих органів управління у забезпеченні доступу до інформації та виконанні інших аспектів інформаційного права на рівні конкретних місцевих громад.

Проаналізовано проблеми, з якими стикаються органи місцевого самоврядування під час реалізації відповідних повноважень у сфері інформатизації та їх наслідки. А також їхні можливості щодо покращення доступності інформації для громадськості.

Також, досліджено важливість ефективного використання бюджетних ресурсів для розвитку інформаційної інфраструктури та підвищення рівня інформованості громадян.

Систематизується та аналізується нормативно-правові акти, що стосуються фінансування інформаційних проектів місцевими органами, визначаючи їхні права та обов'язки у цій сфері.

Розглядається підтримка оприлюднення інформації через видатки органів місцевого самоврядування на засоби масової інформації, такі як створення та підтримка веб-сайтів та онлайн-платформ для оприлюднення офіційної інформації.

Досліджено зміст законодавчих норм, що регулюють цю сферу, висвітливши основні права та обов'язки місцевих органів у відношенні до інформаційної політики. А також практика застосування місцевими органами міжнародного досвіду у даній сфері.

Увага звертається не лише на законодавчу базу, що регулює ці питання, а й практичний досвід їх реалізації на різних рівнях місцевого самоврядування. Зокрема, у статті розглядаються механізми формування та використання бюджетних коштів для забезпечення інформаційних потреб громадян, розвитку інформаційної інфраструктури на місцях, а також контроль за витратами бюджетних коштів у цій сфері.

У статті проаналізовано практичний досвід місцевих органів, щодо реалізації проектів з покращення доступності інформації.

Увага також приділяється механізмам використання бюджетних ресурсів для створення та

підтримки інформаційних ресурсів, таких як різноманітних веб-сайтів, відповідної інфраструктури для розповсюдження інформації тощо.

На основі досліджених матеріалів, а саме, діючого законодавства, наукових статей та інших ресурсів, були визначені та викладені основні аспекти переваги та значимості, проблеми та напрямки реалізації органами місцевого самоврядування в сфері інформаційного права.

Дана стаття висвітлює механізми функціонування місцевого самоврядування в умовах сучасного інформаційного суспільства та може бути корисною для всіх зацікавлених у питаннях розвитку місцевої демократії та побудови суспільства, у якому буде переважати інформаційна транспарентність, тобто інформаційна прозорість суб'єктів даної сфери.

Ключові слова: бюджетні повноваження, органи місцевого самоврядування, інформаційна сфера, доступ до інформації, інформаційне суспільство, електронні послуги, інформаційна безпека, цифрова грамотність, повномасштабне вторгнення.

Timashov V.O., Mykoliuk N.V. Budget powers of local governments in the field of information law.

The article is devoted to the analysis of Ukrainian legislation in the sphere of implementation by local self-government bodies of budgetary powers directly related to information law. The concept, the content of these powers, their implementation in the conditions of martial law are considered.

The paper analyzes the criteria by which this concept is defined, and determines the significance of the budgetary powers of local self-government bodies in the field of informatization. As well as the shortcomings faced by these bodies during the implementation of the above-mentioned powers

The legal principles on the basis of which the relevant bodies exercise their rights and duties in the researched area have been studied. The impact and changes on the process of implementation of these budgetary powers of local self-government bodies, caused by the full-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine, were studied.

It has been clarified what specific researched budgetary powers of information law these bodies have in this or that sphere of public life.

The duties of publicizing a certain type of information by local self-government bodies, including information on budgets and their implementation, are considered.

Own and delegated powers of local self-government bodies in the field of informatization, including financing of industry programs and projects, are discussed.

The issue of the role of local governing bodies in ensuring access to information and the

implementation of other aspects of information law at the level of specific local communities is studied.

The problems faced by local self-government bodies during the implementation of relevant powers in the field of informatization and their consequences are analyzed. As well as their ability to improve the availability of information to the public.

Also, the importance of effective use of budgetary resources for the development of information infrastructure and raising the level of citizens' awareness was investigated.

The legal acts related to the financing of information projects by local bodies are systematized and analyzed, defining their rights and responsibilities in this area.

Support for information disclosure through local government media spending, such as the creation and maintenance of websites and online platforms for publicizing official information, is being considered.

The content of the legislative norms regulating this sphere has been studied, highlighting the basic rights and duties of local bodies in relation to information policy. As well as the practice of local bodies applying international experience in this field.

Attention is drawn not only to the legislative framework regulating these issues, but also to the practical experience of their implementation at various levels of local self-government. In particular, the article examines the mechanisms of the formation and use of budget funds to ensure the information needs of citizens, the development of information infrastructure on the ground, as well as control over the expenditure of budget funds in this area.

The article analyzes the practical experience of local bodies regarding the implementation of projects to improve the availability of information.

Attention is also paid to mechanisms for using budgetary resources to create and maintain information resources, such as various websites, appropriate infrastructure for information dissemination, etc.

On the basis of the researched materials, namely, current legislation, scientific articles and other resources, the main aspects of advantages and significance, problems and directions of implementation by local self-government bodies in the field of information law were defined and outlined.

This article highlights the functioning mechanisms of local self-government in the conditions of a modern information society and can be useful for all those interested in the development of local democracy and the construction of a society in which information transparency will

prevail, that is, information transparency of the subjects of this sphere.

Key words: budgetary authority, local self-government bodies, information sphere, access to information, information society, electronic services, information security, digital literacy, full-scale invasion.

Постановка проблеми. Здійснення ефективного контролю та регулювання бюджетних повноважень органів місцевого самоврядування у сфері інформаційного права стає актуальним завданням в контексті сучасного суспільства, що постійно змінюється та розвивається. Недостатня прозорість та ефективність в управлінні бюджетними ресурсами, пов'язаними з інформаційним правом на місцевому рівні, породжує ризики корупції, недостатньої доступності інформації для громадян, а також може обмежити розвиток демократичних процесів та громадянського суспільства. Тому постановка проблеми в даній статті передбачає вивчення механізмів реалізації бюджетних повноважень місцевих органів у контексті їх відповідальності за забезпечення доступу до інформації та забезпечення відкритості та прозорості в управлінні бюджетними коштами в цій сфері.

Метою статті є аналіз бюджетних повноважень органів місцевого самоврядування у сфері інформаційного права з метою виявлення та оцінки їх ефективності та впливу на забезпечення доступності, прозорості та відкритості інформації для громадян. Дослідити через призму аналізу бюджетних механізмів цієї сфери можливі проблем та недоліки у використанні бюджетних ресурсів.

Стан опрацювання проблематики. На сьогоднішній день дана тема активно вивчається та обговорюється в наукових кругах і практичних дослідженнях. Дослідницький інтерес до неї викликаний необхідністю забезпечення доступності, прозорості та відкритості інформації для громадян на місцевому рівні, а також ефективного використання бюджетних ресурсів у цілях розвитку та підтримки демократичних процесів. Дане питання досліджували такі науковці як Блінова Г.О., Арістова І.В., Запара С.І., Колодяжна В.В. і т. д. Проте, необхідно відзначити, що деякі аспекти цієї проблематики залишаються недостатньо вивченими або потребують подальшого уточнення та дослідження.

Виклад основного матеріалу. Перш за все розпочнемо з того, що розуміють під місцевим самоврядуванням та його органами. Насамперед варто зазначити, що дане поняття закріплене на законодавчому рівні, насамперед у Конституції України. Ст. 140 Основного Закону говорить, що місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи

добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селищ та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [1]. Схоже визначення, але більш ширше, місцевого самоврядування міститься в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні». Зокрема ст. 2 даного нормативного акту говорить про те, що місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [2].

Стосовно ж органів місцевого самоврядування можна сказати наступне. Відповідно до Конституції України та Закону України «Про місцеве самоврядування» територіальні громади здійснюють місцеве самоврядування безпосередньо так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через обласні та районні ради.

А тепер безпосередньо перейдемо до розгляду поняття бюджетні повноваження органів місцевого самоврядування. Відразу варто наголосити, що воно не закріплене на законодавчому рівні, існують лише думки науковці з приводу розкриття його значення. Зокрема А. Монаєнко визначає бюджетні повноваження органів місцевого самоврядування як сукупність прав і обов'язків, встановлених законодавством, що належать їм в особі органів місцевого самоврядування щодо формування проектів бюджетів, розгляду, затвердження та виконання відповідних бюджетів і регулювання бюджетних відносин на своїй території [3, с. 24]. А Т. Дем'яненко вважає, що бюджетні повноваження органів місцевого самоврядування – це сукупність прав та обов'язків представницьких і виконавчих органів місцевого самоврядування з мобілізації, розподілу та використання бюджетних коштів у зв'язку з виконанням ними передбачених Конституцією та законами України завдань і функцій, які реалізуються в процесі складання, розгляду, затвердження та виконання місцевого бюджету [4, с. 205].

Далі розглянемо, які саме бюджетні повноваження мають органи місцевого самоврядування в сфері інформаційного права, закріпленні на законодавчому рівні в різних нормативно-правових актах. Основними з них є Бюджетний кодекс України, Закони України «Про доступ до публічної інформації» та «Про місцеве самоврядування».

Зокрема Законом України «Про доступ до публічної інформації» вищезазначені органи ви-

значаються як розпорядниками інформації, що мають певні свої права та обов'язки, які можуть більш конкретно деталізуватися іншими законодавчими актами. Стаття 15 даного Закону зобов'язує їх оприлюднювати певний вид інформації. Наприклад про організаційну структуру, місію, функції, повноваження, основні завдання, напрями діяльності та фінансові ресурси (структуру та обсяг бюджетних коштів, порядок та механізм їх витрачання, структуру, принципи формування та розмір оплати праці і т. д.) [5]. Значення даної норми ще більше розкривається в ч. 4 ст. 28 Бюджетного кодексу України, яка говорить про те, що органи місцевого самоврядування забезпечують публікацію інформації про місцеві бюджети, в тому числі рішень про місцевий бюджет та квартальних звітів про їх виконання. А також повинні забезпечувати оприлюднення на своїх офіційних сайтах або в інший спосіб таку інформацію як: прогнозу місцевого бюджету, проекту рішення про місцевий бюджет, інформації про виконання місцевого бюджету [6].

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» також визначає ряд повноважень органів місцевого самоврядування в сфері інформатизації, які в свою чергу поділяються на власні та делеговані. До них відносять:

- власні (самоврядні) повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад в галузі житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, громадського харчування, транспорту і зв'язку: сприяння діяльності Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України; надання інформації та проведення просвітницької роботи серед населення щодо управління відходами;

- делеговані повноваження у сфері регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища: створення та забезпечення функціонування місцевих екологічних автоматизованих інформаційно-аналітичних систем, які є складовою мережі загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи забезпечення доступу до екологічної інформації;

- делеговані повноваження у сфері соціального захисту населення: здійснення контролю за поданням відповідно до закону підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності відомостей про наявність вільних робочих місць (посад); організація інформування населення про потребу підприємств, установ та організацій усіх форм власності у працівниках;

- власні повноваження щодо організації та забезпечення цивільного захисту: забезпечення оповіщення та інформування населення, яке проживає на відповідній території, про ви-

никнення або загрозу виникнення надзвичайної ситуації, у тому числі у доступній для осіб з вадами зору та слуху формі;

- забезпечення своєчасного доведення рішень ради до виконавців і населення, організація контроль за їх виконанням, забезпечення оприлюднення рішень ради відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації», забезпечення офіційного оприлюднення рішень ради, які відповідно до закону є регуляторними актами, а також документів, підготовлених у процесі здійснення радою регуляторної діяльності, та інформації про здійснення радою регуляторної діяльності [2].

Іншим Законом України «Про програму національної інформатизації» дані органи наділяються правом фінансувати за рахунок місцевого бюджету галузеві і регіональні програми, проекти, роботи з інформатизації (ст. 16 даного нормативно правового акту) [7]. Яскравим прикладом цього може стати впровадження концепції розумного міста, яка повинна забезпечувати швидкі комунікаційні канали передачі інформації.

Крім цього органи місцевого самоврядування сприяють підтримці оприлюдненню інформації засобами масової інформації через здійснення видатків (п. 7 ч. 1 ст. 91 Бюджетного кодексу України) [6]. Це може бути фінансування місцевими радами створення та підтримки веб-сайтів та онлайн-платформ, де публікується офіційна інформація про діяльність органів влади, бюджет, прийняття рішень, оголошення про тендери, тощо.

Слід звернути увагу на те, що це лише невелика частина основних повноважень органів місцевого самоврядування в сфері інформаційного права та приклади їх застосування.

Також хотілося відзначити і те, що Україна використовує і міжнародний досвід в цій сфері. Зокрема на даний час об'єднанні територіальні громади (далі – ОТГ) активно беруть участь в створенні та реалізації умов для проекту Європейського Союзу «Розумне село». Дана програма - це перша Комплексна електронна інформаційно-аналітична система, що призначена для автоматизації діяльності об'єднаних територіальних громад України і включає в себе такі аспекти як

- створення локальних робочих груп щодо вивчення можливостей електронної системи управління громадами «Розумне село»;

- забезпечення процесу придбання та установки програмного комплексу «Розумне село» на робочих місцях працівників органів місцевого самоврядування;

- забезпечення присутності інформації про проект в місцевих ЗМІ [8].

Крім вищезазначеного хотілося б звернути

увагу і на те яких особливостей бюджетні повноваження органів місцевого самоврядування в сфері інформаційного права набули під час повномасштабного вторгнення росії до України.

По-перше, – це збільшення видатків на інформаційну безпеку у зв'язку із зростанням рівня кіберзагроз. У цьому випадку органами місцевого самоврядування частина бюджетних коштів спрямовується на захист інформаційної інфраструктури від кібератак; протидія дезінформації та пропаганді; підвищення обізнаності жителів про інформаційну безпеку.

По-друге, збільшення підтримки ЗМІ та громадських організацій задля забезпечення доступу до достовірної та неупередженої інформації через підтримку громадських організацій, які займаються моніторингом і аналізом інформаційного простору та фінансування проведення інформаційних кампаній з протидії дезінформації.

По-третє, продовження забезпечення доступу до публічної інформації через фінансування підтримки дії своїх веб-сайтів, де публікуватиметься даний вид інформації.

По-четверте, збереження культурної спадщини через виділення органами місцевого самоврядування із бюджетних коштів на процес збереження цифрових копій культурних цінностей;

Також дані органи в умовах воєнного стану намагаються усіма зусиллями забезпечити підтримку розвитку цифрових навичок, проводячи курси з цифрової грамотності та надаючи доступ до комп'ютерів та Інтернету.

Крім вищезазначеного слід зазначити, що в даній сфері існують певні проблеми. Зокрема це недостатнє фінансування, низький рівень кваліфікації кадрів, недостатня координація дій, недосконала система правової освіти та інформаційної грамотності населення, недостатня технічна оснащеність. У майбутньому це може призвести до того, що органи місцевого самоврядування не зможуть в повному обсязі реалізувати всі свої повноваження в сфері інформаційного права, не завжди враховуватимуться потреби даної сфери, поява застарілого обладнання та програмного забезпечення, що спричинить недосконалість системи інформаційно-комунікаційної інфраструктури та ін.

Висновок. Реалізація бюджетних повноважень органів місцевого самоврядування у сфері вищезазначеній сфері забезпечує доступ населення до інформації, розвиток електронних послуг, інформаційну безпеку та цифрову грамотність населення. В умовах воєнного стану роль цих повноважень зростає, адже вони стають

важливим інструментом протидії дезінформації та пропаганді, а також збереження культурної спадщини. Але при цьому існує ряд проблем, які потребують вирішення. Зокрема необхідно збільшити обсяги фінансування інформаційної сфери з місцевого бюджету, вдосконалити систему підготовки та підвищення кваліфікації кадрів, оновити обладнання та програмне забезпечення, підвищити рівень правової свідомості населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 05.09.2023).
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Монаєнко А. Правове регулювання бюджетних повноважень органів місцевого самоврядування. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2012. 120 с.
4. Дем'яненко Т. Правове регулювання бюджетних повноважень як категорії фінансової діяльності органів місцевого самоврядування України. *Фінансове право*, 2009 вип. № 10. С. 203–207.
5. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.
6. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/conv#n1456>.
7. Про національну програму інформатизації: Закон України від 01.12.2022 р. № 2807-IX// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>.
8. Система «Розумне село» – інформаційно-аналітична система, призначена для автоматизації діяльності об'єднаних територіальних громад. URL: <https://sisoftware.biz/portfolio/smart-village>.